

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2024-11-29

Diarienummer:
ALN-2024-00779

Handläggare:
Lena Sjöman

Yttrande över kommunrevisionens granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** avge yttrande till Kommunrevisionen enligt ärendets bilaga 1.

Ärendet

Kommunrevisionen i Uppsala kommun har med stöd av KPMG genomfört en granskning avseende den interna kontrollen gällande utbetalning av föreningsbidrag, eftersom det finns en risk att föreningsbidrag är utsatta för så kallade välfärdsbedrägerier.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om berörda nämnder säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelning för systemledning enheten för strategiskt stöd i samarbete med berörda nämnder.

Föredragning

Kommunrevisionen i Uppsala kommun har genomfört en granskning avseende den interna kontrollen gällande utbetalning av föreningsbidrag. I sin granskning har revisionen haft stöd av KPMG. Bakgrunden till granskningen är att risken att föreningsbidrag är utsatta för så kallade välfärdsbedrägerier ökat. Att det finns tillräcklig styrning och uppföljning av föreningsbidrag samt ändamålsenliga rutiner för utbetalningar av bidrag är en förutsättning för att minska risken för felaktigt utbetalda föreningsbidrag och därmed även risken för välfärdsbedrägeri.

Utifrån genomförd granskning är revisionens samlade bedömning att berörda nämnder delvis säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Flertalet av rekommendationerna berör samtliga bidragsgivande nämnder och yttrandet har gjorts i samarbete av de berörda nämnderna. Nedan följer rekommendationerna.

- Tillse för ökad samverkan gällande handläggning och uppföljning av momentet "Godkänd aktör".
- Överväga att ta fram en gemensam riktlinje eller rutin för uppföljning av föreningsbidrag inklusive hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar.
- Säkerställa att kontroller av föreningar och utbetalda bidrag i högre utsträckning tar hänsyn till risker för välfärdsbedrägerier.
- Säkerställa att ansökan och rapportering av olika typer av normerade bidrag följer "Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet", och att dessa bidrag tydligare följs upp utifrån risken för bedrägerier.
- Förtydliga i styrande dokument, till exempel delegationsordning, vilken funktion som fattar beslut om återkrav.

För att möta dessa rekommendationer vidtas ett antal åtgärder. Bland annat pågår införandet av ett kommunövergripande system för bokning och bidragshantering, som inkluderar kontroller för att godkänna aktörer. Vidare övervägs gemensamma rutiner för att hantera uppföljning och misstänkta felaktiga utbetalningar.

Nämnden kommer också se över styrande dokument för att förtydliga vilka funktioner som beslutar om återkrav av bidrag och förvaltningen ska säkerställa att det finns dokumenterade rutiner för handläggning av nämndens verksamhetsbidrag samt bidrag till pensionärsföreningar. Utöver detta har riskbaserade kontrollmoment implementerats vid handläggning av föreningsbidrag, baserade på Skatteverkets riktlinjer, och nämndens nya riktlinjer.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 29 november 2024
- Bilaga 1, Yttrande granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
- Bilaga 2, Missivbrev granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
- Bilaga 3, Revisionsrapport granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Äldrenämnden
YttrandeHandläggare:
Lena SjömanMottagare
Uppsala kommun
Kommunrevisionen

Yttrande över granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

Äldrenämnden har mottagit revisionsrapporten ”Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag” för yttrande. Äldrenämnden ställer sig positiva till revisionens rekommendationer och bedömer att de lämnade rekommendationerna kommer att vara ett bra stöd i det fortsatta arbetet.

Vid tidpunkten för revisionen har ett arbete pågått med att ta fram nya riktlinjer för äldrenämndens föreningsbidrag, som bland annat syftade till att förtydliga nämndens bedömningskriterier och uppföljning relaterat till att förebygga välfärdsbrott. Nämnden fattade beslut om de nya riktlinjerna den 12 juni 2024. Äldrenämnden tillhandahåller även bidrag till pensionärsföreningar där enhetschef fattar beslut om bidrag, enligt nämndens delegationsordning.

Revisorerna har lämnat rekommendationer över områden som bör ses över. Flertalet av rekommendationerna berör samtliga bidragsgivande nämnder och yttrandet har gjorts i samarbete med de berörda nämnderna. Nedan följer dessa områden tillsammans med nämndgemensamma- och nämndspecifika kommentarer till rekommendationerna.

- Tillse ökad samverkan gällande handläggning och uppföljning av momentet ”Godkänd aktör”.

Vid handläggning av äldrenämndens verksamhetsbidrag och pensionärsbidrag så har momentet godkänd aktör genomförts enligt de kommunövergripande rutiner och riktlinjer som finns. Detta gäller även den tvååriga satsningen ”Bidrag till föreningar för att främja rörelse och aktivitet bland äldre” som äldrenämnden har utlyst under 2024–2025.

Vidare pågår ett arbete med att införa ett boknings- och bidragssystem för ansökan och handläggning av föreningsbidrag. Detta system kommer att användas av samtliga nämnder som ger bidrag till föreningar och förväntas ge en helhetsbild, samt vara ett komplement till de förvaltningsövergripande handläggarringarna. Utöver det förs en kontinuerlig dialog i det förvaltningsövergripande nätverket om momentet godkänd aktör, detta i syfte att förbättra och kvalitetssäkra rutinen.

I revisionsrapporten påtalas det att tidsfrekvensen för hur länge en förening kan anses som godkänd aktör behöver tydliggöras i gällande rutiner. I rapporten tas det även upp att bakgrundkontroll gällande företrädare för föreningarna bör läggas till. Frågan om vilka kontroller som ska läggas till i momentet godkänd aktör kommer att hanteras inom det förvaltningsövergripande handläggarnätverket.

- Överväga att ta fram en gemensam riktlinje eller rutin för uppföljning av föreningsbidrag inklusive hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar

Det förvaltningsövergripande handläggarnätverket kommer att hantera frågan med att ta fram en gemensam rutin för uppföljning. I det fall att det inte blir någon gemensam rutin avser äldrenämnden att, tillsammans med omsorgsnämnden, ta fram en rutin för uppföljning av föreningsbidrag.

- Säkerställa att det finns aktuella dokumenterade rutiner för handläggning av föreningsbidrag.

I kommunens förslag till Mål och budget 2025–2027 finns ett uppdrag om att förbättra styrning och kontroll av bidrag till föreningar och det fria kulturlivet. Det är kommunstyrelsen som har samordningsansvaret för uppdraget.

Vid handläggningen av äldrenämndens föreningsbidrag utförs olika kontrollmoment för varje ansökan om föreningsbidrag. Kontrollmomenten utgår från Skatteverkets stöd vid bidragsutbetalningar till föreningar. Dessa kontrollmoment kommer att läggas in i förvaltningens rutin för handläggning av verksamhetsbidrag.

- Säkerställa att ansökan och rapportering av olika typer av normerade bidrag följer ”Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet”, och att dessa bidrag tydligare följs upp utifrån risken för bedrägerier.

För båda bidragen finns det tydliga kriterier och krav för de olika bidragstyperna. Gällande pensionärsbidragen har ett fast grundbidrag som är lika för alla som söker, det finns även en tydlig anvisning för aktivitets och lokalbidraget. För verksamhetsbidragen finns det tydliga bedömningskriterier för äldrenämnden som utgår från riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet med en mer nämndspecifik framtoning.

- Förtydliga i styrande dokument, till exempel delegationsordning, vilken funktion som fattar beslut om återkrav.

Nämnden instämmer i att det bör framgå vilken funktion som fattar beslut om återkrav. I kommande revidering av delegationsordningen ska det beslutas var och hur det kan förtydligas.

I revisionsrapporten framhålls även vikten av kontinuerlig kompetensutveckling för handläggare i hur de ska säkerställa att föreningsbidrag går till avsett syfte och inte utsätts för bedrägerier. Tjänstepersonerna i det förvaltningsövergripande handläggarnätverket har deltagit i föreläsning om välfärdsbrott. Äldrenämnden arbetar aktivt med stöd i den kommungemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott för att upptäcka, förhindra och åtgärda dessa brott. Det finns dock utrymme för fortsatt fortbildning och utveckling inom detta område.

Slutligen vill nämnden påtala att den skulle se positivt på en revidering av kommunstyrelsens riktlinjer för föreningsbidrag så att de blir tydligare och i linje med revisionens rekommendationer.

Äldrenämnden

Tobias Smedberg
Ordförande

Peter Jernberg
Sekreterare

Mottagare:
Idrotts- och fritidsnämnden
Kulturnämnden
Arbetsmarknadsnämnden
Äldrenämnden
Omsorgsnämnden
Socialnämnden
Kommunfullmäktige, för kännedom

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

Vi som förtroendevalda revisorer i Uppsala kommun har genomfört en granskning avseende den interna kontrollen gällande utbetalning av föreningsbidrag. I vår granskning har vi haft stöd av KPMG.

Bakgrunden till vår granskning är att risken att föreningsbidrag är utsatta för så kallade välfärdsbedrägerier ökat. Att det finns tillräcklig styrning och uppföljning av föreningsbidrag samt ändamålsenliga rutiner för utbetalningar av bidrag är en förutsättning för att minska risken för felaktigt utbetalda föreningsbidrag och därmed även risken för välfärdsbedrägeri. Med denna bakgrund har granskningens syfte varit att bedöma huruvida berörda nämnder säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att berörda nämnder delvis säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Bakgrunden till den samlade bedömningen är att granskningen visat att det finns riktlinjer på kommunövergripande och nämnds-specifik nivå som reglerar bidrag, en övergripande riskmedvetenhet och kontroller av föreningar och dess verksamhet ur ett riskperspektiv. Däremot finns behov av att tydliggöra riktlinjer för uppföljning av föreningsbidrag samt för hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar. Samverkan kan även öka gällande handläggning av det kommungemensamma momentet "Godkänd aktör".

Mot bakgrund av granskningsresultatet vill vi lämna följande rekommendationer till *idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden* och *socialnämnden*:

- Tillse för ökad samverkan gällande handläggning och uppföljning av momentet "Godkänd aktör".
- Överväga att ta fram en gemensam riktlinje eller rutin för uppföljning av föreningsbidrag inklusive hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar.
- Säkerställa att kontroller av föreningar och utbetalda bidrag i högre utsträckning tar hänsyn till risker för välfärdsbedrägerier.
- Säkerställa att ansökan och rapportering av olika typer av normerade bidrag följer "Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet", och att dessa bidrag tydligare följs upp utifrån risken för bedrägerier.

Vi lämnar även följande rekommendation till *idrotts- och fritidsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden* och *socialnämnden*:

- Förtydliga i styrande dokument, till exempel delegationsordning, vilken funktion som fattar beslut om återkrav.

Vi lämnar även följande rekommendation till *kulturnämnden, äldrenämnden* och *omsorgsnämnden*:

- Säkerställa att det finns aktuella dokumenterade rutiner för handläggning av föreningsbidrag.

Vi lämnar även följande rekommendation till *idrotts- och fritidsnämnden*:

- Säkerställa att en riskanalys med fokus på oegentligheter och/eller välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag genomförs.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och rekommendationer från granskade nämnder, **senast 2024-12-31**, till kommunrevisionen@ uppsala.se samt till de sakkunniga biträdena mikael.lind@kpmg.se och hannah.klarkner@kpmg.se.

För kommunrevisionen

Berit Danielsson
Ordförande

Kajsa Wejryd
Vice ordförande

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer

Detta dokument med sina elektroniska underskrifter gäller som självständig handling och uppfyller krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS-förordningen. Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering eller via valideringstjänsten på sign.uppsala.se. Där återfinns även information om hur du installerar det utfärdarcertifikat som krävs för att PDF-läsaren ska kunna validera alla delar av underskriften.

Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

Rapport

Uppsala kommun

KPMG AB

2024-09-20

Antal sidor: 31

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

2024-09-20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	8
3.1	Kommunövergripande policys, riktlinjer och rutiner	8
3.2	Nämndspecifika riktlinjer och rutiner	10
3.3	Kontroll, uppföljning och hantering av felaktiga utbetalningar	16
3.4	Riskanalys och intern kontroll	22
3.5	Samverkan och kompetensutveckling	24
4	Samlad bedömning och rekommendationer	26
	Bilaga 1: Stickprovskontroller – Idrotts- och fritidsnämnden	28
	Bilaga 2: Stickprovskontroller – Kulturnämnden	30

1 Sammanfattning

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska den interna kontrollen gällande utbetalning av föreningsbidrag. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen har syftat till att bedöma huruvida berörda nämnder säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att berörda nämnder delvis säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att det finns riktlinjer på kommunövergripande och nämndspecifik nivå som reglerar bidrag, en övergripande riskmedvetenhet och kontroller av föreningar och dess verksamhet ur ett riskperspektiv.

Däremot ser vi att det finns behov av att tydliggöra riktlinjer för uppföljning av föreningsbidrag samt för hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar. Vi ser även att samverkan kan öka gällande handläggning av det kommungemensamma momentet "Godkänd aktör".

I det följande redovisas samlad bedömning av revisionsfråga per revisionsobjekt:

Har nämnderna säkerställt en riskanalys med fokus på oegentligheter och/eller välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag?	
Kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	Ja
Idrotts- och fritidsnämnden	Delvis
Har nämnderna säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av bidrag till föreningar?	
Idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	I allt väsentligt

Genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de föreningar som beviljats stöd för att säkerställa att betalda föreningsbidrag används till det ändamål som de beviljats för?	
Idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	Delvis
Säkerställer nämnderna tillräcklig kompetens gällande handläggning och uppföljning av föreningsbidrag, utifrån risken för välfärdsbedrägerier?	
Idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	I allt väsentligt
Sker ändamålsenlig samverkan mellan nämnderna i syfte att skapa en helhetsbild kring utbetalning av föreningsbidrag?	
Idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	Delvis
Finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av föreningsbidrag ska hanteras?	
Idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden	Delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden att:

- Tillse ökad samverkan gällande handläggning och uppföljning av momentet "Godkänd aktör".

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

- Överväga att ta fram en gemensam riktlinje eller rutin för uppföljning av föreningsbidrag inklusive hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar.
- Säkerställa att kontroller av föreningar och utbetalda bidrag i högre utsträckning tar hänsyn till risker för välfärdsbedrägerier.
- Säkerställa att ansökan och rapportering av olika typer av normerade bidrag följer "Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet", och att dessa bidrag tydligare följs upp utifrån risken för bedrägerier.

Vi rekommenderar idrotts- och fritidsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden att:

- Förtydliga i styrande dokument, till exempel delegationsordning, vilken funktion som fattar beslut om återkrav.

Vi rekommenderar kulturnämnden, äldrenämnden och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns aktuella dokumenterade rutiner för handläggning av föreningsbidrag.

Vi rekommenderar idrotts- och fritidsnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys med fokus på oegentligheter och/eller välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag genomförs.

2 Bakgrund

KPMG har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska den interna kontrollen gällande utbetalning av föreningsbidrag. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Den svenska demokratin har rötter i föreningslivet och föreningslivet utgör fortfarande en bas för demokratins funktion. Föreningslivet utvecklar särskilda förutsättningar för den representativa demokratin genom att vänja och träna medlemmarna att gemensamt värdera, argumentera och fatta beslut. Det organiserar också en mångfald av politiska, ekonomiska och sociala intressen.

Inom kommunerna hanteras stora utbetalningar i form av bidrag till föreningar. Nivåerna skiljer sig åt i Sveriges kommuner och bygger på lokalt antagna riktlinjer. Ur ett styrningsperspektiv såväl som ur ett medborgarperspektiv är det av stor vikt att bidragsgivningen styrs av tydliga och ändamålsenliga riktlinjer och policys.

Många föreningar är beroende av kommunala bidrag för att kunna bedriva verksamhet. En tillförlitlig och säker hantering av dessa bidrag är viktig ur flera aspekter. En bristande intern kontroll på området medför ökad risk för oegentligheter och i förlängningen förtroendeskadliga konsekvenser för kommunen.

Under senare tid har risken att föreningsbidrag är utsatta för så kallade välfärdsbedrägerier uppmärksammas. Det kan röra sig om att föreningarna exempelvis lämnar oriktiga uppgifter rörande allt från styrelsesammansättning och verksamhetsplan till redovisning av utgifter och aktiviteter, och på så sätt utnyttjar möjligheterna till bidrag för att finansiera helt andra typer av verksamheter. En faktor som ökar risken är om föreningsbidrag beviljas från flera olika nämnder inom samma kommun. Att det finns tillräcklig styrning och uppföljning av föreningsbidrag samt ändamålsenliga rutiner för utbetalningar av bidrag är en förutsättning för att minska risken för felaktigt utbetalda föreningsbidrag och därmed även risken för välfärdsbedrägeri.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att kommunens rutiner avseende föreningsbidrag behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma huruvida berörda nämnder säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnderna säkerställt en riskanalys med fokus på oegentligheter och/eller välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag?
- Har nämnderna säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av bidrag till föreningar?
 - o Ställer styrdokumentet tillräckliga krav på underlaget till ansökan om bidrag?

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

- Framgår tydligt av styrdokument och avtal vad bidragen får användas till och vad som ska uppnås med finansieringen?
- Ställs det tydliga krav på återrapportering från föreningarna som erhållit bidrag?
- Genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de föreningar som beviljats stöd för att säkerställa att betalda föreningsbidrag används till det ändamål som de beviljats för?
- Säkerställer nämnderna tillräcklig kompetens gällande handläggning och uppföljning av föreningsbidrag, utifrån risken för välfärdsbedrägerier?
- Sker ändamålsenlig samverkan mellan nämnderna i syfte att skapa en helhetsbild kring utbetalning av föreningsbidrag?
- Finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av föreningsbidrag ska hanteras?

Granskningen avser samtliga bidrag som delas ut till föreningar via idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden. Stipendier, lokalt aktivitetsstöd eller stöd till studieförbund ingår inte i granskningen.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Tillämpbara interna regelverk och policys.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av för granskningen relevanta underlag, så som nämndernas internkontrollplaner år 2023 och 2024, policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet, samt nämndernas riktlinjer för föreningsbidrag.

Intervjuer har genomförts med:

- Fritidsstrateg och biträdande direktör/idrottschef, utvecklingsledare och kulturstrateg, kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
- Utvecklingsledare, avdelningschef arbetsmarknad och enhetschef systemledning, arbetsmarknadsförvaltningen
- Handläggare/strateger och tf. avdelningschef systemledning, vård- och omsorgsförvaltningen
- Utvecklingsledare, handläggare och avdelningschef stab, socialförvaltningen
- Idrotts- och fritidsnämndens presidium
- Ordförande och 2:e vice ordförande kulturnämnden

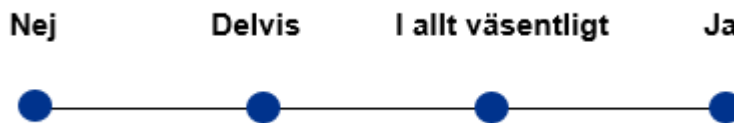
Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

- Arbetsmarknadsnämndens presidium
- Ordförande och 2:e vice ordförande äldrenämnden
- Ordförande och 2:e vice ordförande omsorgsnämnden
- Socialnämndens presidium

En stickprovsgranskning har genomförts avseende beviljade bidrag till 10 föreningar som får stöd från idrotts- och fritidsnämnden samt 10 föreningar som får stöd från kulturnämnden. I stickprovsgranskningen har kontroll skett av om inkomna ansökningar samt återrapporteringar uppfyller kraven i beslutade riktlinjer. Stickprovsgranskningen har avgränsats till bidrag som beviljats under år 2023.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Samtliga intervjuade har beretts möjlighet att faktakontrollera rapporten.

3 Resultat av granskningen

3.1 Kommunövergripande policys, riktlinjer och rutiner

3.1.1 Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet

Syftet med policyn (beslutad av kommunfullmäktige 2021-03-01) är att uttala ett för Uppsala kommun gemensamt förhållningssätt för samverkan mellan kommunen och aktörer i föreningslivet och det fria kulturlivet. Aktörer i föreningslivet är ideella föreningar, sociala företag, trossamfund, stiftelser, ekonomiska föreningar samt andra ideellt engagerade. Aktörer i det fria kulturlivet kan vara aktörer i föreningslivet, men kan även vara organiserade som handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstutdelning.

Det framgår att Uppsala kommun i sina kontakter med föreningslivet ska uppträda och uppfattas som en organisation. Respekten för föreningslivets olikheter anges vara en grundläggande princip. Avseende samverkan framgår att den alltid ska ske utifrån att kommunen och föreningslivet agerar utifrån sina egna specifika roller och identiteter. Föreningarna ska kunna vara samarbetspart och kritiskt granskande utan att riskera att samverkan påverkas.

Av policyn framgår vidare kriterier för samverkan med föreningslivet, så som att samverkan ska gagna invånarna i Uppsala kommun och verksamheten ska bedrivas utifrån demokratiska principer och arbetsformer.

3.1.2 Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet

Syftet med riktlinjen (beslutad av kommunstyrelsen 2023-02-08) för föreningsbidrag är att fastställa ett gemensamt förhållningssätt kring vilka aktörer som kan ansöka om bidrag, vilka krav som ställs vid ansökan och återredovisning av bidrag, samt vilka avvägningar som sker vid beslut om bidrag. Det framgår att föreningsbidrag främst ges till ideella föreningar samt att de i undantagsfall kan ges till trossamfund, icke vinstdrivande stiftelser, ekonomiska föreningar, handelsbolag, enskild firma och aktiebolag utan vinstutdelning. Det anges att det bör genomföras en konsekvensanalys med hänsyn till kommunallagen innan en aktör som inte är en ideell förening erhåller bidrag.

Av riktlinjen framgår att en aktör måste godkännas innan den kan söka bidrag hos kommunen. Aktören ska ställa sig bakom de principer och kriterier som framgår av Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, ska vara en juridisk person med organisationsnummer, samt ska bifoga relevanta handlingar. Dokumentet anger ett antal generella riktlinjer för ansökan och återredovisning av föreningsbidrag, exempelvis att aktören ska lämna in ansökan inom angiven tidsram, använda beviljat bidrag till det ändamål som den ansökt om, att om förutsättningarna som legat till grund för ansökan och ett beviljat bidrag förändras ska aktören snarast kontakta kommunen, samt att aktören ska redovisa beviljat bidrag i enlighet med riktlinjerna och de riktlinjer och anvisningar som gäller för det specifika bidraget.

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

Vidare ska ekonomisk redovisning av hur bidraget har använts genomföras minst årligen och aktör som beviljats bidrag har skyldighet att ställa de handlingar och räkenskaper till förfogande som kommunen efterfrågar vid en eventuell granskning. Om kommunen har fordringar på aktören, har nämnden rätt att avräkna dessa fordringar mot det stöd som den sökande är berättigad till.

Det framgår även att kommunen kan innehålla eller återkräva bidraget, vilket beskrivs vidare i avsnitt 3.3.

I riktlinjen anges vidare att det finns två huvudsakliga typer av föreningsbidrag i kommunen, verksamhetsbidrag och utvecklings- och projektbidrag. Verksamhetsbidrag är en grundfinansiering eller riktat bidrag till en viss eller till flera angivna verksamheter som organisationen bedriver. Detta kan omfatta bidrag till att täcka kostnader för drift och hyra. Verksamhetsbidrag kan ges i form av aktivitetsbidrag, vilket betyder att aktören i föreningslivet får bidrag enbart baserat på antal medlemmar och/eller antal aktiviteter som genomförts. Utvecklings- och projektbidrag är ett riktat bidrag till ett projekt, det vill säga till en i tiden avgränsad verksamhet, med ett avgränsat mål, bestämda resurser och särskilda arbetsformer. Utvecklings- och projektbidrag kan omfatta investeringsstöd. Stöd kan även ges i form av subvention av eller nyttjanderätt till lokaler.

Det framgår att respektive nämnd vid behov tar fram nämndspecifika riktlinjer, vägledningar, rutiner och anvisningar för att mer konkret beskriva hur arbetet ska utföras inom respektive organisatorisk enhet. Vilka villkor som gäller för olika typer av bidrag specificeras enligt riktlinjen i anvisningar Dessa ska innehålla ändamål med bidraget kopplat till nämndens uppdrag, planer och program, bedömningskriterier, samt specifika krav gällande ansökan eller återredovisning. Det anges att anvisningar inte bör innehålla villkor/krav på prestationer, aktören ska i stället lämnas möjlighet att beskriva hur bidragets ändamål ska uppnås.

Vid beslut om att ge föreningsbidrag behöver enligt riktlinjen en konsekvensanalys genomföras. Denna ska exempelvis fokusera på om verksamheten är inom ramen för den kommunala kompetensen, om stödet är proportionerligt samt likställighetsprincipen. Konsekvensanalysen framhålls som särskilt viktig om bidraget går till annan aktör än ideell förening. Vidare anges tre generella bedömningskriterier för samtliga föreningsbidrag:

- Har samtliga formella krav i ansökan mötts, och har rätt bilagor inkommit?
- I vilken utsträckning möter ansökan det ändamål som föreningsbidraget gäller?
- Har aktören en stabil finansiell situation som möjliggör att verksamhet bedrivs enligt överenskommelse mellan Uppsala kommun och aktören?

3.1.3 Rutin för handläggning av processen Godkänd aktör för ideella föreningar

Rutinen (normerande styrdokument beslutat av hållbarhetschef, kommunledningskontoret 2022-05-17) syftar till att tydliggöra hur processen för att godkänna aktörer ser ut samt vilka grundläggande krav som en förening måste uppfylla för att vara aktuell som bidragssökande. Det framgår att rutinen ska användas av tjänstepersoner på berörda förvaltningar samt ska skapa förutsättningar för att

bedömningar görs enhetligt och på så sätt säkerställa en rättssäker, likvärdig och transparent handläggning.

Det framgår att stadgar och årsmöteshandlingar ska granskas innan en förening blir Godkänd aktör. I stadgarna ska det kontrolleras att regler för medlemskap, uppgift om beslutande organ och regler för att ändra stadgarna finns.

Vad gäller årsmöteshandlingar ska de vara de senast antagna och innehålla verksamhetsberättelse, verksamhetsplan, revisionsberättelse, protokoll från årsmöte, protokoll från konstituerande styrelsemöte, samt resultat- och balansräkning. Det framgår även att:

- Resultat- och balansräkning ska visa föreningens tillgångar och skulder
- Revisionsberättelse ska visa om revisor föreslår styrelsen ansvarsfrihet eller ej
- Årsmötesprotokoll som visar att styrelsen beviljats ansvarsfrihet
- Protokoll från konstituerande möte ska visa styrelsesammansättning och firmatecknare.

Vidare har vi tagit del av checklistor för granskning av Godkänd aktör. Av checklistorna framgår vad som ska kontrolleras, vilket exempelvis inkluderar att styrelsen beviljas ansvarsfrihet i årsmötesprotokoll samt att föreningen har kontinuerlig bokföring och att det inte finns skulder i föreningen som tyder på misskötsel i den ekonomiska redovisningen.

Av en checklista framgår vidare kontroller för handläggningen, exempelvis av om medlemsantalet förändrats mycket, om föreningen uppmärksammas negativt på sociala medier samt om föreningen är registrerad som arbetsgivare hos Skatteverket om den ansöker om bidrag för lönekostnader.

Det varierar huruvida intervjuade inom de olika nämndernas verksamheter hänvisat till att en checklista används. I checklistorna finns inga specifika kontroller gällande företrädare för föreningarna.

3.2 Nämndspecifika riktlinjer och rutiner

Samtliga nämnders riktlinjer hänvisar till de kommunövergripande styrdokumenterna och det beskrivs att föreningar behöver uppfylla de kommungemensamma riktlinjerna samt bli Godkänd aktör innan de kan ansöka om bidrag från en nämnd. Det varierar i vilken utsträckning krav från de kommunövergripande styrdokumenterna nämns i de nämndspecifika riktlinjerna.

Exempelvis framgår av kulturnämndens riktlinjer för bidrag till det fria kulturlivet och bidrag till barns och ungas fria tid, samt arbetsmarknadsnämndens och socialnämndens riktlinjer att vid handläggning av bidrag till andra organisationsformer görs en fördjupad konsekvensanalys. I äldrenämndens och omsorgsnämndens riktlinjer framgår att bidrag i första hand kan sökas av ideella föreningar men även andra former, om den sökande bedriver verksamhet utan vinstsyfte mot målgruppen. I idrotts- och fritidsnämndens riktlinje för föreningsbidrag hänvisas enbart till ideella föreningar.

Vidare framgår även av samtliga riktlinjer att regelbunden dialog förs med de aktörer som beviljas bidrag. Det framgår att dialog sker via e-post, digitala möten, telefonsamtal, uppföljande besök och slumpmässiga kontroller. Det anges att om föreningen/organisationen bryter mot de principer och kriterier som finns i styrdokument kommer åtgärder vidtas.

3.2.1 Idrotts- och fritidsnämnden

Enligt uppgift har idrotts- och fritidsnämnden i många år haft arbetssättet att en ny förening ska bli bidragsberättigad före det att bidrag betalats ut och den kommundemensamma processen om Godkänd aktör är framtagen utifrån nämndens hantering.

Idrotts- och fritidsnämndens bidrag utgörs av verksamhetsbidrag barn och unga 5–25 år, utvecklings- och projektbidrag, samt verksamhetsbidrag äldre. Av kriterier för idrotts- och fritidsnämndens föreningsbidrag (beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2021-10-13) framgår särskilda villkor för att kunna söka bidrag. Exempelvis ska föreningar årligen ansöka om kvalitetspoäng för att kunna söka ytterligare bidrag.

Verksamhetsbidrag barn och unga 5–25 år utgör ett grundläggande bidrag som fördelas på de normerade bidragen aktivitetspoäng, sammankomster, medlemsbidrag och kvalitetsbidrag. För eventuella extra kostnader finns ledarutbildningsbidrag samt driftbidrag att söka. För respektive bidrag framgår bestämmelser. Bidragsansökan utgår från frågor om föreningens kvalitativa arbete med verksamhetsidé, rekryterings-, utvecklings- och kvalitetsarbete, säkerhet och trygghet samt medlemmarnas deltagande och inflytande. Utvecklings- och projektbidrag syftar enligt kriterierna till att föreningar ska kunna få stöd för socialt hållbarhetsarbete, särskilda och tidsbegränsade aktiviteter, för att utveckla den ordinarie verksamheten samt bedriva verksamhet under skollov. Det finns även investeringsbidrag för arbete på den egna anläggningen att ansöka om. Verksamhetsbidrag äldre syftar till att öka äldre 60+ personers tillgång till fysisk aktivitet och träning samt för föreningar att utöka sin verksamhet för målgruppen.

Av nämndens bedömningskriterier framgår exempelvis att ansökningar bedöms utifrån hur väl presenterad budget motsvarar önskad effekt, samt hur väl uppföljningsbara mål och effekter för verksamheten presenteras. Inom ramen för granskningen har vi vidare tagit del av rutiner för handläggning samt en rutin avseende samverkan med ekonomisupport gällande utbetalningar. Av rutin för bidragshantering framgår hur handläggning ska genomföras steg för steg gällande respektive bidragstyp.

Av intervju framgår att omkring 150–180 föreningar söker bidrag från idrotts- och fritidsnämnden årligen. Intervjuade beskriver att föreningarna i ansökan, undantaget normerade bidrag, behöver specificera vad pengarna går till, samt att räkenskapsunderlag och information om konton inhämtas. Av intervju framgår vidare att föreningarna ska ta ut utdrag ur belastningsregistret för samtliga föreningsledare. Vad gäller föreningsföreträdare i övrigt kontrolleras enligt uppgift inte styrelseledamöterna, utöver att stadgarna granskas för att föreningen ska bli Godkänd aktör. Ansökningarna hanteras i en Excel-fil och uppgifter i ansökan jämförs med tidigare år. Förvaltningens bedömning nedtecknas i beslut och det finns även möjlighet

att göra interna anteckningar i verksamhetssystemet. Vid behov av kompletteringar är ambitionen enligt intervjuade att vara noggrann och tydlig med vad som ska skickas in.

Av nämndens delegationsordning (beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2023-03-20) framgår att beslut om föreningsbidrag upp till 300 tkr delegerats till handläggare samt bidrag upp till 3 mnkr till förvaltningsdirektör (varje enskilt beslut).

3.2.2 Kulturnämnden

Kulturnämndens bidrag regleras i riktlinje för bidrag till barns och ungas fria tid, riktlinje för bidrag till det fria kulturlivet, riktlinje för bidrag till lokalhållande organisationer och riktlinje för ateljébidrag (beslutade av kulturnämnden 2021-11-03).

I riktlinje för bidrag till barns och ungas fria tid regleras verksamhetsbidrag till barns och ungas fria tid, projektbidrag till barns och ungas fria tid, projektbidrag evenemang ung och verksamhetsbidrag barns och ungas kulturutövande. I riktlinje för bidrag till det fria kulturlivet regleras verksamhetsbidrag till det professionella fria kulturlivet, projektbidrag till det professionella fria kulturlivet, projektbidrag till lokal kultur och amatörkultur och verksamhetsbidrag till nationella minoriteternas föreningar. I riktlinje för bidrag till lokalhållande organisationer regleras verksamhetsbidrag till lokalhållande organisationer, utvecklingsbidrag för upprustning av allmänna samlingslokaler och utvecklingsbidrag för kommunal medfinansiering avseende Boverkets investeringsbidrag till allmänna samlingslokaler. I riktlinje för ateljébidrag regleras verksamhetsbidrag, vilket syftar till att skapa bättre förutsättningar för professionella konstnärer inom området bild och form.

Av ovan nämnda riktlinjer framgår målgrupp, information och bedömningskriterier för respektive bidragstyp.

Av nämndens delegationsordning (beslutad av kulturnämnden 2023-04-27) framgår att följande beslut om bidrag har delegerats till förvaltningsdirektör: Beslut om projektbidrag till evenemang ung, barns och ungas fria tid, det professionella kulturlivet, lokalkultur och amatörkultur, samt ateljébidrag, verksamhetsbidrag till nationella minoriteternas föreningar, bidrag och uppdrag inom det finska förvaltningsområdet, verksamhetsbidrag till lokalhållande organisationer och utvecklingsbidrag för upprustning till allmänna samlingslokaler. Övriga bidrag beslutas av nämnden i dess helhet. Av intervju framgår att det finns ansvariga handläggare inom respektive bidragsområde samt att dessa har en gemensam beredning inför beslut.

Enligt uppgift planeras vid tiden för granskningen en översyn av riktlinjerna alternativt tolkningar och rutiner av dessa. Det framgår av intervju att en handläggarbok påbörjats, dock har personalförändringar medfört att denna inte färdigställts vid tiden för granskningen. Det framgår vidare att det inte finns någon gemensam checklista som samtliga handläggare inom kultur följer vid granskningen av underlag.

Av intervju framgår att det vid tiden för granskningen pågår ett arbete med att föra in kulturnämndens bidragsansökningar i samma system som idrotts- och fritidsnämnden nyttjar. I och med detta kommer även ansökan om att bli Godkänd aktör digitaliseras för nämndens ansökningar, vilket medför en ny struktur och exempelvis att automatiska påminnelser kommer att skickas till föreningarna när ansökningshandlingar och årsmöteshandlingar ska skickas in. Av intervju framgår att interna rutiner planeras tas

fram löpande i samband med detta. Det finns även planer på att samtliga nämnder ska använda systemet de kommande åren.

3.2.3 Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämndens bidrag utgörs av verksamhetsbidrag för arbetsmarknadsinsatser, verksamhetsbidrag för integrations- och arbetsmarknadsinsatser inom etnisk förening, verksamhetsbidrag för arbetsintegration samt utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning. Av riktlinje för föreningsbidrag (beslutad av arbetsmarknadsnämnden 2021-11-12) framgår att ändamålet med nämndens bidrag är att stödja verksamhet som undanröjer risker för arbetslöshet och bidrag till egenmakt och självförsörjning.

Nämnden har övergripande krav samt bedömningskriterier för bidragen, exempelvis förväntade effekter, hur väl verksamheten svarar mot det aktuella bidraget och bidragets storleks rimlighet i förhållande till förväntad effekt. Riktlinjerna innehåller vidare bidragsspecifika skrivningar. Nämnden har ett ytterligare dokument med kriterier för verksamhetsbidrag för integrations- och arbetsmarknadsinsatser inom etnisk förening (beslutad av arbetsmarknadsnämnden 2022-03-02), vilket syftar till att tydliggöra krav och bedömningskriterier för att en förening ska beviljas bidraget.

I riktlinjen anges vidare att när nämnden utlyser ett bidrag ska förvaltningen ta fram en anvisning som publiceras i det digitala bidragssystemet, i vilken ansökningstid och budgetram anslås.

Av intervju framgår att det sammanlagt är drygt 30 föreningar som söker bidrag från arbetsmarknadsnämnden årligen. Det anges att kontroll av huruvida en sökande är Godkänd aktör genomförs med den checklista som utgår från den kommunövergripande rutinen. När en aktör godkänns ska det dokumenteras i verksamhetssystemet. Det framgår vidare av intervju att flertalet möten hållits med föreningar gällande ansökningar och vad de söker bidrag för. Intervjuade beskriver att det ska framgå tydligt av ansökan och tjänsteanteckning vad medel beviljas för.

Av nämndens delegationsordning (beslutad av arbetsmarknadsnämnden 2023-10-27) framgår att beslut om att bevilja föreningsbidrag upp till 500 tkr delegerats till avdelningschef och beslut över 500 tkr delegerats till förvaltningsdirektör. Det framgår vidare att handläggare inom föreningsbidrag delegerats att avvisa ofullständig ansökan om föreningsbidrag samt att arbetsutskottet får besluta om avslag på ansökan om föreningsbidrag.

3.2.4 Äldrenämnden

Äldrenämnden har två typer av föreningsbidrag, verksamhetsbidrag och bidrag till pensionärsföreningar. Av riktlinje för föreningsbidrag (beslutad av äldrenämnden 2024-06-12) framgår att verksamhetsbidraget är avsett för aktörernas planerade verksamhet och fördelas en gång årligen. Det framgår att om bidraget ska användas för lönekostnad ska aktören vara registrerad hos Skatteverket som arbetsgivare och vid beslut om bidrag för personalkostnad binder sig aktören att mot begäran skicka in sammanställning avseende arbetsgivardeklaration till nämnden. Vidare framgår de bedömningskriterier som nämnden tar hänsyn till vid beslut om vilka ansökningar som

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

ska beviljas stöd. Exempelvis utgörs kriterierna av hur verksamheten bedöms utgöra ett komplement till nämndens ordinarie verksamhet.

Bidrag till pensionärsföreningar baseras på föregående års aktiviteter och består av tre delar: ett fast bidrag som är lika för alla föreningar samt en summa per bidragsberättigad medlem, en rörlig del baserad på antal aktiviteter och ett lokalbidrag.

Av intervju och ansökningsblankett framgår att det även finns ett tillfälligt bidrag till föreningar för att främja rörelse och aktivitet bland äldre. Bidraget utgör en tvåårig satsning och riktar sig till båda de befintliga målgrupperna. Bidrag från äldrenämnden ansöks via blankett och verksamhetsberättelse, stadgar, ekonomisk redogörelse, revisionsberättelse, årsmötesprotokoll och styrelseprotokoll från senaste konstituerande styrelsemöte ska bifogas.

Intervjuade hänvisar till att rutin för handläggning av Godkänd aktör används vid granskning. Av intervju framgår vidare att omkring 80 föreningar söker bidrag från nämnden årligen, varav 70 är pensionärsföreningar.

I nämndens delegationsordning (beslutad av äldrenämnden 2024-06-12) anges att enhetschef delegerats att besluta om bidrag till pensionärsföreningar.

3.2.5 Omsorgsnämnden

Av omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag (beslutad av omsorgsnämnden 2024-06-13) framgår att bidrag kan ansökas i form av grundbidrag, verksamhetsbidrag och lokalbidrag. Samtliga föreningar som uppfyller de grundläggande kraven om att tillhöra nämndens ansvars- och verksamhetsområde, komplettera nämndens verksamhet och bedriva sin huvudsakliga verksamhet inom kommunen, beviljas ett grundbidrag, vilket är ett fast belopp lika för alla föreningar. Av intervju framgår att bidragets storlek tidigare baserats på antal medlemmar.

Av riktlinjen framgår även avgränsningar, så som att en förening måste ha varit aktiv i minst ett år för att kunna söka bidrag och att vid första ansökan kan en ny förening endast beviljas grundbidrag. Det anges även att bidrag inte beviljas för exempelvis delar av verksamheten som redan täcks av bidrag från annan bidragsgivare. Vid ansökan ska föreningen beskriva tydligt vilken verksamhet verksamhetsbidraget söks för samt specificera de kostnader som föreningen har för den specifika verksamheten. Exempelvis framgår vidare att om bidrag ska användas för lönekostnad ska föreningen/organisationen vara registrerad hos Skatteverket som arbetsgivare. Om händelser uppkommer som medför avsteg från ansökan och beviljat bidrag ska dialog föras med förvaltningen.

Beslut om fördelning av bidrag fattas av omsorgsnämnden och bidragets rimlighet bedöms utifrån tillgänglig budget för föreningsbidrag. Nämnden har ett antal bedömningskriterier för beslut om vilka ansökningar som ska beviljas stöd. Några av dessa kriterier är om föreningen samverkar med andra föreningar, anordnar aktiviteter som riktar sig till barn och unga, samt om mål, aktiviteter, metoder, resultat och budget är sammanhängande och trovärdiga.

Intervjuade hänvisar till att rutin för handläggning av Godkänd aktör används vid granskning. Det framgår av intervju att arbetssätt för att förebygga välfärdsbrott har

tagits fram utifrån Skatteverkets vägledning gällande föreningsbidrag, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, samt konferenser om hur andra kommuner arbetar med frågorna. Det anges även att ett arbete pågått med att nedteckna rutiner för handlägningsprocessens olika steg samt att arbetet ska återupptas efter att de nya riktlinjerna antogs i juni 2024.

Det framgår även att möten hållits med syfte att ha en genomgång för föreningar av ansökningsblanketten. Det anges att förvaltningen upplever att de flesta föreningar har bra koll, dock kan komplettering av underlag ibland krävas.

3.2.6 Socialnämnden

Av socialnämndens riktlinje för verksamhetsbidrag (beslutad av socialnämnden 2022-02-07) framgår att nämndens krav exempelvis utgörs av att föreningens verksamhet ska innebära kvalificerat stöd till målgrupperna samt att verksamheten ska vara till nytta inom nämndens verksamhetsområde och komplettera eller stärka nämndens egen verksamhet. När nämnden beslutar vilka ansökningar som ska beviljas stöd bedöms ansökan efter bedömningskriterier, exempelvis verksamhetens mål, metod och förväntade effekter.

Av riktlinjen framgår att föreningsbidrag hanteras i ett digitalt bidragssystem. Enligt uppgift har arbetet med detta försenats och vid tiden för granskningen arbetar inte socialnämnden i det kommungemensamma bidragssystemet. Vidare framgår av riktlinjen att ansökningstid och budgetram anslås i anvisning som tas fram för varje bidrag nämnden utlyser. Innan bedömning av fortsatt stöd ska föreningen inkomma med en delårs/helårsredovisning av hur stödet använts.

Av intervju framgår att efter granskning av Godkänd aktör enligt checklista granskas aktören utifrån socialnämndens riktlinjer och eventuella kompletteringar inhämtas. Innan bidragsansökningar beslutas av nämnden läses underlaget av flera instanser inom tjänstemannaorganisationen.

3.2.7 Bedömning

Vår bedömning är att nämnderna i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner avseende utbetalning av bidrag till föreningar.

Vi grundar vår bedömning på att samtliga nämnder har riktlinjer samt tillhörande processer för föreningsbidrag. Vi bedömer att de kommunövergripande styrdokumenterna i form av *Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet*, *Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet*, samt *Rutin för handläggning av processen godkänd aktör för ideella föreningar* utgör en sammanhållen grund för nämndernas arbete med föreningsbidrag.

Vår bedömning är att styrdokumentet ställer krav på underlaget till ansökan om bidrag genom att det anges vilka dokument som ska skickas in och vilka uppgifter som ska anges. Vi bedömer att det framgår av styrdokumentet vad de flesta bidrag får användas till och vad som ska uppnås med finansieringen per bidragstyp. Vi noterar dock att det förekommer normerade bidrag där det inte finns krav på att föreningarna ska ange vad

bidragen ska användas till, vilket vi bedömer kan öka risken för bedrägerier och att bidragen inte används till avsedd verksamhet. Vi noterar att flera nämnder saknar uppdaterade rutinbeskrivningar för handläggning av nämnds-specifika bidrag.

Vi bedömer att de nämnds-specifika riktlinjerna harmoniserar med de kommungemensamma styrdokumenterna. Detta främst genom hänvisningar till att policy och riktlinje ska följas samt genom att vissa krav och kriterier tas upp både i kommungemensamma och nämnds-specifika dokument.

Vi noterar att det inte uttryckligen framgår av styrdokument och kommungemensam rutin hur ofta granskningen för att en förening ska bli Godkänd aktör ska genomföras, det vill säga om stadgar och årsmöteshandlingar ska skickas in årligen eller med annan frekvens. Vi bedömer att tidsfrekvensen bör tydliggöras för att uppnå en enhetlig granskning samt för att säkerställa att kommunen har en kontinuerligt uppdaterad bild av föreningarna. Vi noterar även att arbetssätten till viss del skiljer sig mellan nämndernas verksamheter vad gäller granskning av Godkänd aktör, detta exempelvis eftersom olika verksamhetssystem används samt vad gäller användning av checklista.

3.3 Kontroll, uppföljning och hantering av felaktiga utbetalningar

Av riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet (se avsnitt 3.1.2) framgår att beviljat bidrag ska redovisas samt att ekonomisk redovisning av hur bidraget har använts ska genomföras minst årligen. Det anges att redovisningen ska kunna styrkas samt att om förutsättningar ändras ska aktören snarast kontakta kommunen. Det anges vidare att Uppsala kommun kan hålla inne eller återkräva bidraget om:

- Aktören inte följer principer och kriterier i Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, eller bidragets anvisningar.
- Felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller redovisning.
- Det har skett väsentliga avsteg från vad som uppgivits i ansökan utan att detta meddelats och godkänts av Uppsala kommun.
- Bidraget inte lett till det ändamål som bidraget avsett.
- Bidraget inte återredovisas inom utsatt tid.
- Aktören inte har fullgjort sina skyldigheter avseende betalning av skatter eller socialförsäkringsavgifter.

Av intervjuer framgår samtidigt att diskussioner förts internt gällande om återkrav kan genomföras och huruvida bidrag är att betrakta som exempelvis gåva eller avtal.

3.3.1 Idrotts- och fritidsnämnden

Av idrotts- och fritidsnämndens riktlinje framgår att redovisning av investerings-, hållbarhets- och projektbidrag sker efter avslutat arbete. Redovisning av övriga bidrag genomförs vid samma tillfälle som nyansökan. Redovisning genomförs i det digitala systemet och fleråriga bidrag ska redovisas årligen före det att nytt bidrag utbetalas. Det framgår även att om föreningen bryter mot principer och kriterier i policy för

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, eller de krav som finns i anvisningen, kommer åtgärder att vidtas.

Av intervju framgår att föreningsdialoger sker kontinuerligt samt att representanter bjuds in till möte vid osäkerheter. Det framgår även att kvitton kan inhämtas vid behov som underlag till den ekonomiska redovisningen men att detta inte görs per rutin. Intervjuade beskriver att det i de flesta fall när något blivit fel rör sig om okunskap från de ideella föreningsföreträdarna.

Nämnden har ett normerande styrdokument kallat åtgärdstrappa – för en trygg och jämlik förening (beslutad av idrotts- och fritidsnämnden 2020-09-01), vilket syftar till att ses som en handbok i hur kommunen kan arbeta med föreningar för att nå barnkonventionen och de kommunövergripande målen. Det framgår även att den syftar till att tidigt upptäcka och stötta föreningar som har svårt att få ihop det grundläggande föreningsarbetet kring styrelse, ekonomi och verksamhetsplaner så att föreningar inte hamnar i till exempel långvarig ekonomisk skuld till nämnden. Det anges att trappstegen ska vara enkla och övergripande samt kunna tillämpas på alla typer av föreningar och incidenter. Följande steg beskrivs:

- Tjänstepersoner tar reda på bakgrund till händelsen och om föreningen uppbär bidrag från flera nämnder. Om det är en idrottsförening ska dialog föras med Riksidrottsförbundet Sisu Uppland och specialidrottsförbund. Representanter från föreningen samt eventuellt andra inblandade kallas till möte.
- Möte hålls, kommunen introducerar varför och föreningen har möjlighet att förklara sin syn på händelsen samt hur de har hanterat detta. Om en grov händelse skett kan andra instanser ta vid, så som vid orosanmälan eller polisanmälan. Fokus på mötet ska vara att gemensamt hitta lösningar för att händelsen inte upprepas och en skriftlig redovisning ska tas fram.
- En avstämning ska genomföras ungefär två månader efter det första mötet. Om föreningen sänder positiva signaler fortlöper arbetet, om föreningen inte startat arbetet med åtgärder påminns föreningen om vilka konsekvenser detta kan innebära.
- En skriftlig redovisning i form av exempelvis handlingsplan ska vara idrott och fritid till handa senast två månader efter avstämningsmötet, om inte annat är överenskommet. RF Sisu Uppland och kommunen kan göra oanmält besök av verksamheten.
- Om åtgärder är utförda kan föreningen erbjuda en trygg och jämlik idrott. Om åtgärder inte utförts har avdelningschef rätt att ändra beslut om bidragsberättigad förening eller bidragsbeslut.

Av intervju framgår att det vid ett tillfälle de senaste åren övervägts att genomföra polisanmälan gentemot en förening, med anledning av hur föreningen hanterade sin ekonomi. Av nämndens delegationsordning framgår vidare att ändring av beslut får genomföras av ursprunglig beslutsfattare.

3.3.2 Kulturnämnden

Av kulturnämndens riktlinjer framgår att efter avslutad verksamhet ska redovisning ske i det digitala systemet, i enlighet med den kommungemensamma riktlinjen för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet. Enligt uppgift kommer redovisning i det digitala systemet gälla först för de bidrag som även beviljats i det digitala systemet. Vid tiden för granskningen genomförs redovisning på blankett i PDF-format.

Vidare framgår att redovisning av utvecklingsbidrag för upprustning av allmänna samlingslokaler sker i enlighet med beskrivningen i den kommunövergripande riktlinjen. Redovisning av utvecklingsbidraget för kommunal medfinansiering sker genom begäran av utbetalning med Boverkets slutgiltiga beslut som bilaga. För verksamhetsbidrag till allmänna samlingslokaler krävs inte redovisning då stödet är normerat och baserat på lokalyta samt föregående års verksamhet. Ateljébidraget återredovisas inte.

Av nämndens riktlinjer framgår vidare att om aktören bryter mot principer och kriterier i policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet, eller de krav som finns i anvisningen, kommer åtgärder vidtas. I nämndens delegationsordning anges att beslut om återkrav och eftergift, helt eller delvis, av felaktigt utbetalt bidrag inom respektive verksamhetsområde delegerats till förvaltningsdirektör.

Vi har vidare tagit del av arbetsrutiner för handläggning av bidrag avseende barns och ungas fria tid, där det exempelvis framgår hur redovisning ska granskas.

Vad gäller återrapportering framgår av intervju att granskningen utgår från en lista över vilka underlag som ska inkomma. Uppföljningen utgår enligt uppgift främst från ansökan och beslut, då riktlinjerna uppges ge visst tolkningsutrymme. De intervjuade har inte erfarenhet av att återkräva medel mot bakgrund av en bristfällig återrapportering, dock har det inträffat att en förening angett att de ska göra fler föreställningar än vad de sedan faktiskt genomfört vilket lett till återbetalning. Det har även tagits fram handlingsplaner för att föreningar ska skärpa sina rutiner.

Av intervju framgår att det vid tillfällena uppkommit misstankar om felaktigheter. Exempelvis när en förening redovisade samtliga summor i rena tusental, vilket ledde till ett uppföljande möte om att redovisning ska ske från bokföring i exakta kostnader. Ett ytterligare exempel är en förening som sökte bidrag avseende barn och ungas fria tid hade uppgivit rätt siffror i ansökan och redovisning gällande arbetsgivaravgifter men vid kontroll gentemot Skatteverket upptäcktes att dessa inte betalats in. Föreningen blev återbetalningsskyldig till Skatteverket och fortsatte inte att söka bidrag från kommunen.

Det ska anges i ansökan om föreningen söker bidrag från andra aktörer, så som regionen eller kulturrådet. Det framgår av intervju att föreningar sällan söker bidrag från kulturnämnden och andra nämnder samtidigt.

3.3.3 Arbetsmarknadsnämnden

Av arbetsmarknadsnämndens riktlinjer framgår att efter avslutad verksamhet sker redovisning i det digitala bidragssystemet. Det anges även att om en aktör bryter mot principer och kriterier i policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet eller krav i anvisningen att åtgärder kommer att vidtas. Vidare har vi tagit del av mall för

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

delegationsbeslut, av vilken det bland annat framgår att om verksamheten ställs in eller väsentligt ändras till form och innehåll ska förvaltningen kontaktas. Det framgår att stödet då kan komma att återkrävas samt att beviljade bidrag inte får användas till andra kostnader än de som angetts.

Vad gäller uppföljning framgår av intervju att det vid tiden för granskningen finns ett fokus från politiken gällande uppföljning och effekter. Det framgår vidare att om en förening hör av sig och har medel kvar kan mindre korrigeringar göras utifrån vad som beviljats, exempelvis genom att föreningen då genomför en ytterligare aktivitet.

Det framgår av intervju att överlappningar i vissa fall upptäckts i nämndernas bidragsgivning, att statligt stöd har beviljats för liknande verksamhet samt att det varit svårt att få förståelse för vad medel använts till. I dessa fall har möten hållits och handlingsplaner tagits fram.

Av intervju med förvaltningsföreträdare framgår även att återkrav inte genomförts samt att de ser ett behov av att tydliggöra vem som ska fatta beslut om återkrav.

3.3.4 Äldrenämnden

Av äldrenämndens riktlinje framgår att äldrenämnden aktivt arbetar för att förebygga, upptäcka, förhindra och åtgärda välfärdsbrott, vilket utgår från den kommungemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrott. Det anges att vid misstanke om välfärdsbrott görs en polisanmälan. Uppföljning av tidigare erhållna bidrag och uppnådda resultat beaktas vid prövning av nya ansökan. Om aktiviteter som föreningen fått bidrag för inte har genomförts eller om ansökningsuppgifterna är felaktiga kan föreningen bli återbetalningsskyldig. Vidare framgår att föreningen ska betala tillbaka återstående bidrag om pengarna inte förbrukats under perioden bidraget avser, om inte förvaltningen skriftligen meddelar en annan hantering.

Av intervju framgår att bidraget till pensionärsföreningar utgör en typ av motivator för aktiviteterna och att utbetalning sker efter genomförda aktiviteter. Föreningarna ska föra loggbok över aktiviteterna som förvaltningen kan begära in vid behov.

Intervjuade beskriver att det inte förekommit misstankar om fusk men att föreningsföreträdarna ibland saknat kunskap om hur ansökning eller redovisning ska genomföras. Vidare framgår att dialog ofta förs med paraplyorganisationen Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd gällande föreningarna.

3.3.5 Omsorgsnämnden

Av omsorgsnämndens riktlinje framgår att nämnden arbetar aktivt för att förebygga, upptäcka, förhindra och åtgärda välfärdsbrott. Det framgår att arbetet utgår från den kommungemensamma handlingsplanen samt att en viktig del är hur bidragen använts. Det anges att polisanmälan görs vid misstanke om välfärdsbrott, att uppföljning av tidigare erhållna bidrag och uppnådda resultat beaktas vid prövning av ny ansökan, samt att om aktiviteter som föreningen fått bidrag för inte har genomförts kan föreningen bli återbetalningsskyldig.

Av intervju framgår att tjänstepersoner vid tiden för granskningen börjat genomföra besök, främst hos de föreningar som har lokaler. Dialog gällande föreningarna förs

enligt uppgift med paraplyorganisationen Funktionsrätt Uppsala kommun. Vidare beskrivs kontroller som att kontrollera att föreningen är registrerad som arbetsgivare om den söker bidrag för personalkostnader samt att en kopia på hyreskontrakt begärs in vid ansökan om lokalhyresbidrag. Intervjuade uppfattar det som tydligt hur misstankar om felaktiga utbetalningar ska hanteras och hänvisar till hantering av oegentligheter vid avtal.

Vad gäller bidrag från andra instanser framgår av intervju att de föreningar som söker bidrag från nämnden i vissa fall även söker bidrag från Socialstyrelsen eller Region Uppsala. Vid bidragsansökan ska föreningarna ange om de söker andra bidrag.

3.3.6 Socialnämnden

Vad gäller uppföljning framgår av nämndens riktlinje att nämnden har regelbunden dialog med de aktörer som beviljas bidrag samt att redovisning ska ske efter avslutad verksamhet. Aktörer ska inkomma med en delårs/helårsredovisning av hur stödet använts innan bedömning av fortsatt stöd.

Av intervju framgår att kravet på delårsredovisning togs fram från år 2023 mot bakgrund av ett behov av att veta vad medel går till snarare än att någon situation inträffade som föranledde det. De föreningar som har bidrag och avser söka för nästkommande år ska under sommaren redovisa hur de använt medlen januari till juni innevarande år. Det finns ingen särskild mall för delårsredovisningen utan den görs i beskrivande form.

Under våren 2024 har enligt uppgift tre föreningsbesök genomförts utöver kontinuerlig kontakt med kontaktpersoner för föreningar.

Intervjuade beskriver att det inte genomförts några återkrav, dock har bidrag till en förening stoppats för ett antal år sedan då den inte kunde uppvisa rätt kontotyp.

3.3.7 Stickprovsgranskning

Som nämnts i avsnitt 2.3 har en stickprovsgranskning genomförts avseende beviljade bidrag till 10 föreningar som får stöd från idrotts- och fritidsnämnden samt 10 föreningar som får stöd från kulturnämnden. I stickprovsgranskningen har kontroll skett av om inkomna ansökningar samt återrapporteringar uppfyller kraven i beslutade riktlinjer. Stickprovsgranskningen har avgränsats till bidrag som beviljats under år 2023.

Stickprovsgranskningen har genomförts utifrån nedan kontrollpunkter:

- Har granskning av Godkänd aktör genomförts i enlighet med beslutade riktlinjer?
- Stämmer ansökan överens med krav i beslutade riktlinjer?
- Har återrapportering/redovisning skett i enlighet med beslutade riktlinjer?

Stickprovsgranskningen redovisas övergripande nedan och i tabellform i bilaga 1.

3.3.7.1 Idrotts- och fritidsnämnden

Samtliga föreningar i urvalet har enligt uppgift varit bidragsberättigade under många år. Mot bakgrund av detta har deras ansökningar enligt uppgift gallrats och vi har därmed

inte tagit del av handlingar som påvisar att samtliga föreningar är Godkänd aktör/bidragsberättigad. I flera fall finns dock handlingar som ekonomisk redovisning och verksamhetsberättelse då de särskilda bidragen krävt det.

Som nämnt ovan i avsnitt 3.2.1 behöver föreningar som avser söka nämndens bidrag årligen ansöka om kvalitetspoäng. I samtliga tio fall finns ansökan om kvalitetspoäng inklusive kommunikation från kommunen gällande att ansökan mottagits, granskats och godkänts för vidare handläggning. I ett fall saknas verksamhetsplan.

Det finns ingen särskild redovisning för det grundläggande kvalitetsbidraget. Driftbidrag och ledarutbildningsbidrag avser föregående års kostnader. Ansökningar om skollovsbidrag godkänns preliminärt innan redovisning av aktiviteter i aktivitetsstöd. Av stickprovet framgår att en förenings ansökan om skollovsbidrag har avslagits på grund av att krav om marknadsföring ej uppfyllts.

I flera fall finns korrespondens gällande kompletteringar och frågor. Vi noterar även att beslut i flera fall inkluderar information om att föreningen behöver betala arbetsgivaravgifter och skatt om bidrag ska gå till anställning.

3.3.7.2 **Kulturnämnden**

Kulturnämnden hade inte påbörjat arbetet med att granska enligt Godkänd aktör vid bidragsansökningarna 2023, således har vi inte tagit del av underlag som visar att samtliga föreningar utgör Godkänd aktör. I flera fall har dock dessa handlingar inkommit i samband med ansökan och redovisning.

Stickproven har avsett verksamhetsbidrag och projektbidrag. I samtliga fall har vi tagit del av ansökningar med beskrivningar av verksamheten, samt i fyra fall vid ansökan om verksamhetsbidrag även redovisning av bidrag för tidigare år. I beslutsformuleringar ingår i flera fall information om redovisning, att höra av sig vid förändringar och information om arbetsgivaravgifter.

Vid tiden för granskningen har ett projektbidrag inte redovisats trots två påminnelser. Enligt uppgift har föreningen inte ansökt om projektbidrag för år 2024. I övriga fall har redovisning genomförts på utsedda redovisningsblanketter.

3.3.8 **Bedömning**

Vår bedömning är att det delvis genomförs tillräckliga kontroller och uppföljning av de föreningar som beviljats stöd för att säkerställa att betalda föreningsbidrag används till det ändamål som de beviljats för.

Vi bedömer att det finns krav på återrapportering från föreningarna som erhållit bidrag genom att redovisning för de flesta bidrag ska ske i de digitala bidragssystemen efter genomförd verksamhet eller efter avslutat bidragsår. Vi noterar att det finns bidrag som inte återredovisas särskilt. Vi bedömer att kravet i den kommunövergripande riktlinjen att ekonomisk redovisning ska genomföras minst årligen, inte uppfylls för flertalet bidrag då särskild redovisning av användningen av det aktuella bidraget inte krävs. Vi ser att detta ökar risken för bedrägerier och att bidragen inte används för avsett ändamål.

Vi ser positivt på att det i kommundemensamma och nämndspecifika rutiner samt intervjuer framgår kontroller som vi bedömer delvis beaktar risker. Vi bedömer att arbetet kan stärkas genom att i högre grad ta hänsyn till risker för välfärdsbedrägerier och att genomföra ytterligare uppföljande kontroller i form av exempelvis bakgrundskontroller av företrädare.

Vi bedömer att ökad kontroll av vad medel används till kan uppnås genom genomförande av verksamhetsbesök och slumpmässiga kontroller i enlighet med riktlinjer, så som stickprov av kvitton och liknande.

Vidare ser vi positivt på att äldrenämnden och omsorgsnämnden i sina riktlinjer tydligt har formulerat att nämnderna arbetar för att förebygga, upptäcka, förhindra och åtgärda välfärdsbrott. Vi ser även positivt på att socialnämnden har en delårsrapportering gällande hur medel använts innevarande år.

Vi bedömer att det delvis finns rutiner för hur misstankar om felaktiga utbetalningar av föreningsbidrag ska hanteras.

Av riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet framgår att kommunen kan hålla inne eller återkräva bidrag. Av granskningen framgår dock att det finns olika uppfattningar i organisationen gällande om juridiska förutsättningar finns. Enligt vår bedömning finns det stöd i riktlinjerna för att genomföra återkrav eftersom bidrag villkoras i styrande dokument och beslut. Möjligheten att genomföra återkrav framgår av *Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet*, beslutad av kommunstyrelsen. Vi bedömer att frågan med fördel skulle kunna lyftas till kommunfullmäktige inom ramen för *Policy för samverkan med föreningslivet och det fria kulturlivet* för ytterligare tydliggörande.

Vidare noterar vi att det inte framgår tydligt av samtliga nämnders delegationsordningar vem som får fatta beslut om återkrav. Vi bedömer att det är viktigt att mandatet att fatta beslut om återkrav eller dylika åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverken, är tydligt dokumenterat.

3.4 Riskanalys och intern kontroll

3.4.1 Idrotts- och fritidsnämnden

I idrotts- och fritidsnämndens internkontrollplan för år 2023 framgår risken för förekomst av oegentligheter som kan leda till brister i måluppfyllelse och förtroende samt ekonomiska förluster. Det anges att enkät angående kunskap om mutor och jäv ska skickas till förtroendevalda och tjänstepersoner. Av uppföljningen framgår att kontrollen genomförts med mindre anmärkning. Samma risk och kontroll ingår i internkontrollplanen för år 2024. I nämndens riskregister för år 2023 ingår inte någon ytterligare identifierad risk med bäring på området.

3.4.2 Kulturnämnden

Av kulturnämndens internkontrollplan för år 2023 framgår att kontroll ska genomföras av att resultaten av tidigare genomförd genomlysning av bidragsprocessen har tillvaratagits av förvaltningen och att åtgärder genomförs enligt plan. Av uppföljningen

framgår att kontrollen genomförts med mindre anmärkning samt att resultatet visade att en handlingsplan tagits fram och beslutats av förvaltningens ledningsgrupp, samt att en arbetsgrupp sammanställts inom förvaltningen. Samma risk och kontroll ingår i internkontrollplanen för år 2024, med tillägg att kontroll även ska genomföras av att berörda anställda och förtroendevalda har genomgått utbildningar för att motverka jäv, mutor och korruption.

3.4.3 Arbetsmarknadsnämnden

I arbetsmarknadsnämndens internkontrollplan för år 2023 har risk identifierats att nämnden betalar ut felaktigt föreningsbidrag. Kontrollmomentet för detta avsåg stickprov av tre återrapporteringar, samt begäran om och genomgång av verifikationer för bokslutsunderlag. Av uppföljningen framgår att kontrollen genomfördes med mindre anmärkning. Det beskrivs att instruktionen för återrapportering ska justeras under 2024, då den tidigare inte omfattat krav på återrapportering av hur många individer som deltagit i verksamheten och vilken konkret nytta som föreningens verksamhet inneburit för deltagarna.

En av nämndens sex prioriterade risker utifrån riskanalys 2023 (inför 2024) var välfärdsbrott inklusive otillåten påverkan, vilket inom nämndens verksamhet främst bedömts utgöra en risk vid upphandling och vid utbetalning av ekonomiskt bistånd och föreningsbidrag. Av nämndens internkontrollplan för år 2024 framgår att kontroll ska genomföras mot bakgrund av risker för att utsättas för välfärdsbrottslighet, vilket till exempel kan få felaktiga utbetalningar som följd. Det framgår att det ska kontrolleras att rutiner finns och är kända gällande hur välfärdsbrottslighet kan motverkas, samt att digitala system och hantering av dessa ska kontrolleras. Det framgår inte huruvida kontroll ska genomföras avseende föreningsbidrag. Av det riskregister vi tagit del av har det inte identifierats någon övrig risk med bäring på området.

3.4.4 Äldrenämnden

Av äldrenämndens internkontrollplan 2023 framgår att risk identifierats för att bevilja medel till verksamheter som inte är berättigade, effektiva eller ändamålsenliga, på grund av exempelvis bristande rutiner eller oegentligheter. Det anges att kontroll ska genomföras genom stickprov av att relevanta riktlinjer följts i bedömningen av ansökan och tilldelning av bidrag samt att organisationen redovisat tilldelade medel på det sätt nämnden bestämt och att medel använts i enlighet med beviljad ansökan. Av uppföljningen framgår att kontrollen genomförts med mindre anmärkning samt att åtgärder planerats i form av förlängd handläggningstid för att säkerställa rättssäker hantering och fortsatt samverkan med andra förvaltningar. För år 2023 identifierades även risken för att medarbetare eller förtroendevalda blir otillbörligt påverkade eller agerar på otillåtet sätt vilket kan leda till bland annat förtroendeskada. Av uppföljningen framgår att kontroll genomförts genom genomgång av kommungemensam enkät för kontroll av kunskap avseende mutor, jäv och representation, vilket bedömdes ha givit en klar bild över behovet av information och utbildningsinsatser.

Av nämndens internkontrollplan för år 2024 framgår att kontroll ska genomföras av att riktlinjerna kring bisysslor följs genom kartläggning.

3.4.5 Omsorgsnämnden

Omsorgsnämndens interkontrollplaner åren 2023 och 2024 innehåller motsvarande risker, kontroller och iakttagelser vid uppföljning som vad som redovisats gällande äldrenämnden (se avsnitt 3.4.4).

3.4.6 Socialnämnden

I socialnämndens internkontrollplan för år 2023 identifierades risken att bevilja medel till verksamheter som inte är berättigade, effektiva eller ändamålsenliga samt verksamheter som inte använder bidrag till avsedda ändamål. Av uppföljningen framgår att stickprov genomförts avseende att relevanta riktlinjer och/eller rutiner efterlevts, samt att inga avvikelser framkommit. Samma risk och kontroll ingår i internkontrollplanen för år 2024.

3.4.7 Bedömning

Vår bedömning är att kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden har säkerställt att en riskanalys med fokus på oegentligheter och välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag genomförts. Vi bedömer att idrotts- och fritidsnämnden har säkerställt att en riskanalys med fokus på oegentligheter har genomförts, dessa rör dock inte specifikt föreningsbidrag.

Vi grundar vår bedömning på att kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden har identifierat risker avseende respektive bidragsprocess samt inkluderat dessa i sina internkontrollplaner för 2023 och/eller 2024. Vad gäller idrotts- och fritidsnämnden har nämnden identifierat risker inom området oegentligheter i internkontrollplaner.

Vi bedömer att en riskanalys fokuserad på föreningsbidrag med fördel kan genomföras gemensamt för de bidragshanterande nämndernas verksamheter, detta för att dela erfarenheter och få en samlad bild av risker och varningssignaler som identifierats i verksamheterna.

3.5 Samverkan och kompetensutveckling

Kommunens bidragsgivande nämnders förvaltningar samverkar genom en handläggargrupp, vilken träffas var tredje vecka för diskussioner och föreläsningar.

Det finns inte något samordnat register över vilka föreningar som får bidrag från nämnderna, dock uppges frågor gällande nya föreningar diskuteras i handläggargruppen, exempelvis gällande vilken nämnd det är lämpligt att den aktuella föreningen söker bidrag från. Av intervjuer framgår även att ärenden regelbundet lyfts för bedömningsdiskussioner i gruppen samt att det finns föreningar som samfinansieras av flera nämnder.

Av intervju framgår vidare att Världsklass Uppsala, vilket utgörs av organisationer och företag i staden däribland kommunen, är en bidragsgivare som nämnderna inte har samverkan med. Enligt uppgift har samtal för bättre samverkan initierats på ledningsgruppsnivå.

Intervjuade beskriver att ett behov identifierats av ytterligare stöd gällande kontroll av den ekonomiska redovisningen. Det framgår att ett utbildningstillfälle planerats med handläggargruppen gällande exempelvis hur en resultatredovisning ska tolkas. Vidare undersöks enligt uppgift möjligheterna att skapa en mer neutral kontrollfunktion att skicka vidare frågan till om en förening redovisar bristfälligt.

Vidare framgår av granskningen att intervjuade från de olika nämndernas verksamheter har deltagit i seminarier gällande välfärdsbrottslighet som anordnats i kommunen. Flera intervjuade ingår även i arbetsgrupper i kommunen gällande välfärdsbrottslighet och vissa ingår nätverk via SKR inom deras respektive verksamhetsområden. Vidare lyfts under intervjuer önskemål om ytterligare utbildningar eller underlag gällande arbetet med föreningsbidrag, samtidigt som några deltagit i utbildningar eller seminarier från SKR och Ekobrottsmyndigheten på området.

3.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att det delvis sker en ändamålsenlig samverkan mellan nämnderna i syfte att skapa en helhetsbild kring utbetalning av föreningsbidrag.

Vi ser positivt på att samverkan sker genom den etablerade handläggargruppen, vilken möjliggör dialoger gällande arbetssätt och ärenden.

Vi bedömer dock att det finns behov av ytterligare åtgärder för att skapa en helhetsbild kring utbetalning av föreningsbidrag. Vid tiden för granskningen saknas ett gemensamt register över beviljade och utbetalade bidrag till föreningar från respektive nämnd. Det finns inte heller en gemensam systematisk process för godkännande av aktörer i enlighet med kommunövergripande styrdokument, då olika system används för bidragsansökningar. Vi ser att detta ökar risken för dubbelfinansiering och ej samstämmiga beslut inom kommunen.

Vår bedömning är att nämnderna i allt väsentligt säkerställer tillräcklig kompetens gällande handläggning och uppföljning av föreningsbidrag, utifrån risken för välfärdsbedrägerier.

Vi grundar vår bedömning på att kompetensstärkning sker inom ramen för den etablerade handläggargruppen, samt på det arbete som sker generellt i kommunen gällande välfärdsbedrägerier. Vi noterar dock att det finns efterfrågan gällande ytterligare kompetensutveckling bland de intervjuade. Vi vill framhålla vikten av kontinuerlig kompetensutveckling för handläggare i hur de ska säkerställa att föreningsbidrag går till avsett syfte och inte utsätts för bedrägerier.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Granskningen har syftat till att bedöma huruvida berörda nämnder säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att berörda nämnder delvis säkerställer en tillräcklig intern kontroll avseende utbetalning av föreningsbidrag.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi idrotts- och fritidsnämnden, kulturnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden att:

- Tillse ökad samverkan gällande handläggning och uppföljning av momentet Godkänd aktör.
- Överväga att ta fram en gemensam riktlinje eller rutin för uppföljning av föreningsbidrag inklusive hantering av misstankar om felaktiga utbetalningar.
- Säkerställa att kontroller av föreningar och utbetalda bidrag i högre utsträckning tar hänsyn till risker för välfärdsbedrägerier.
- Säkerställa att ansökan och rapportering av olika typer av normerade bidrag följer "Riktlinje för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet", och att dessa bidrag tydligare följs upp utifrån risken för bedrägerier.

Vi rekommenderar idrotts- och fritidsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden att:

- Förtydliga i styrande dokument, till exempel delegationsordning, vilken funktion som fattar beslut om återkrav.

Vi rekommenderar kulturnämnden, äldrenämnden och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att det finns aktuella dokumenterade rutiner för handläggning av föreningsbidrag.

Vi rekommenderar idrotts- och fritidsnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys med fokus på oegentligheter och/eller välfärdsbedrägerier rörande föreningsbidrag genomförs.

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag
2024-09-20

Datum som ovan

KPMG AB

Helena Hansson
Verksamhetsrevisor

Lovisa Edvardsson
Verksamhetsrevisor

Mikael Lind
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga 1: Stickprovskontroller – Idrotts- och fritidsnämnden

Förening	Bidragstyp/er	Godkänd aktör	Ansökan	Beslut	Redovisning
1	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan	Ja	Ledarutbildningsbidrag avser kostnader för utbildningar föregående år.
2	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar, hållbarhetsbidrag och driftbidrag	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. balansrapport, resultatrapport, verksamhetsplan, budget och tidigare redovisning	Ja, hänvisning till delegationsordning gällande hållbarhetsbidrag och driftbidrag	Ja, av hållbarhetsbidrag. Driftbidrag och ledarutbildningsbidrag söks för kostnader föregående år.
3	Kvalitetspoäng	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan och stadgar	Ja	
4	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar och driftbidrag	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. tidigare resultat- och balansräkning, verksamhetsplan och policys	Ja, hänvisning till delegationsordning gällande driftbidrag	Driftbidrag och ledarutbildningsbidrag söks för kostnader föregående år.
5	Kvalitetspoäng	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan	Ja	

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

2024-09-20

Förening	Bidragstyp/er	Godkänd aktör	Ansökan	Beslut	Redovisning
6	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, verksamhetsplan saknas, dock har olika policys bifogats	Ja	Ledarutbildningsbidrag avser kostnader för utbildningar föregående år.
7	Kvalitetspoäng	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan och policys	Ja	
8	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar och driftbidrag	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan, årsredovisning med verksamhetsberättelse, resultaträkning, balansräkning och fakturor för drift	Ja, hänvisning till delegationsordning gällande driftbidrag	Driftbidrag och ledarutbildningsbidrag söks för kostnader föregående år.
9	Kvalitetspoäng, ledarutbildningar och skollovsbidrag	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan och policys	Ja, avslag skollovsbidrag p.g.a. krav om marknadsföring ej uppfyllts	Ledarutbildningsbidrag avser kostnader för utbildningar föregående år.
10	Kvalitetspoäng, driftbidrag, skollovsbidrag och särskilt organisationsbidrag	Ansökningar har enligt uppgift gallrats eftersom föreningen varit bidragsberättigad många år	Ja, inkl. verksamhetsplan och beslut från KF 1976 som grund för särskilt organisationsbidrag	Ja, hänvisning till delegationsordning gällande driftbidrag och särskilt organisationsbidrag	Driftbidrag söks för kostnader föregående år.

Bilaga 2: Stickprovskontroller – Kulturnämnden

Förening	Bidragstyp/er	Godkänd aktör	Ansökan	Beslut	Redovisning
1	Verksamhetsbidrag (överfört till handläggning inom projektbidrag med anledning av nya riktlinjer)	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, inkl. redovisning av bidrag 2021	Ja, med hänvisning till delegationsordning, information om redovisning	Ja, inkl. ekonomiskt resultat och bilaga över tillfällen 2023
2	Projektbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja	Ja, med hänvisning till delegationsordning, information om redovisning	Ja, inkl ekonomiskt resultat
3	Verksamhetsbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, inkl. bilagor för delverksamheter	Ja, nämndsbeslut, specificerat för delverksamheter, information om redovisning	Ja, inkl. bilagor för delverksamheter, årsmötesprotokoll, ekonomisk redovisning, revisionsberättelse och verksamhetsberättelse
4	Verksamhetsbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, inkl. redovisning av bidrag 2021	Ja, nämndsbeslut, information om redovisning	Ja, inkl. årsmöteshandlingar, ekonomisk redovisning, revisionsberättelse och verksamhetsberättelse
5	Projektbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja	Ja, med hänvisning till delegationsordning	Ja

Uppsala kommun

Granskning av intern kontroll vid utbetalning av föreningsbidrag

2024-09-20

Förening	Bidragstyp/er	Godkänd aktör	Ansökan	Beslut	Redovisning
6	Projektbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja	Ja, med hänvisning till delegationsordning, anges vilket projekt bidrag beviljas för, information om redovisning	Ja
7	Verksamhetsbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, inkl. redovisning av bidrag 2021	Ja, nämndsbeslut om 2023-2025	Ja, inkl. årsmötesprotokoll, ekonomisk redovisning, revisorsutlåtande och verksamhetsberättelse
8	Projektbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja	Ja, med hänvisning till delegationsordning, information om redovisning och att höra av sig vid förändringar	Ej redovisat trots påminnelse
9	Verksamhetsbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, flerårigt bidrag	Ja, nämndsbeslut	Ja
10	Verksamhetsbidrag	Arbetet hade inte påbörjats inom kulturnämnden 2023	Ja, inkl. årsmöteshandlingar och ekonomisk redovisning	Ja, nämndsbeslut gällande vilka delar som innefattas samt information om redovisning, att höra av sig vid ändringar och arbetsgivaravgifter	Ja